

Motion till riksdagen

1989/90:Jo224

av Karl Erik Olsson m.fl. (c)

Den yrkesmässiga trädgårdsodlingen

Konsumtionen i vårt land av trädgårdsprodukter, dvs grönsaker, frukt, bär, blommor och växter baseras i stort sett till 50 % på i Sverige yrkesmässigt odlade produkter. Den inhemska odlingen utgör således en mycket viktig försörjningskälla för folkhushållet och för att säkerställa att vår växtmiljö byggs upp med ett efter svenska klimatförhållanden anpassat växtmaterial.

Skördeskadeskyddet

Centerpartiet har under många år krävt att ett skördeskadeskydd skulle komma till stånd även för trädgårdsnäringen. Vi kan nu konstatera att regeringen låtit utreda frågan och ser fram emot förslag från regeringen om att ett skördeskadeskydd inrättas.

Svenska trädgårdsprodukter – en trygghet

Vi ställer i dag stora krav på vår egen produktion av grönsaker, frukt och bär m.m. Vi har en mycket restriktiv syn på användningen av kemikalier och på hanteringen av dessa i det praktiska produktionsarbetet och vi har en under senare år långt utvecklad livsmedelskontroll som skall tillförsäkra oss konsumenter produkter som motsvarar högt ställda krav på smak, fräschhet, näringsinnehåll, frihet från restkemikalier osv. Genom att vi ställer dessa höga krav på vår egen produktion har vi också rätt att ställa höga krav på importen. Trots detta uppvisar importen betydande brister. Under vintern har bl.a. importförbud utfärdats för spansk paprika som innehållit alltför höga resthalter av otillåtna bekämpningsmedel. I detta fall har Livsmedelsverket upptäckt och agerat till skydd för de svenska konsumenterna. Tyvärr har Livsmedelsverket inte resurser att analysera alla de i olika länder förekommande bekämpningsmedlen, varför ett importstopp som det som gällt för paprika inte är ett uttryck för en 100 %-ig säkerhet att vi konsumenter inte utsätts för oacceptabla bekämpningsmedelsrisker. Snarare är det en tillfällighet att dessa förhållanden upptäcks då importkontrollen endast utförs som en stickprovskontroll med mycket låg frekvens. Det är vår bestämda uppfattning att utan en betydande inhemska produktion av dessa trädgårdsprodukter skulle kvaliteten på de importerade produkterna vara väsentligt lägre än vad vi upplever i dag.

Från centerpartiets sida har vi under flera år till riksdagen påtalat det otil-

fredsställande förhållandet att vi tillåter import av trädgårdsprodukter som är behandlade med i Sverige icke tillåtna medel. Mot bakgrund av den otillräckliga kontrollverksamhet som i dag sker och den uppenbara risken för att överskridanden av tillåtna resthalter inträffar i importen, anser vi att riksdagen på nytt bör pröva frågan om att förbjuda import av trädgårdsprodukter, om inte dessa åtföljs av intyg från ursprungslandet att produkterna inte behandlats med kemikalier som vi i Sverige inte har tillåtit registrering av.

Detta yrkande görs inte enbart utifrån den svenska konsumentens situation utan i lika hög grad gäller detta den svenska trädgårdsodlingens konkurrenssituation och långsiktiga överlevnadsmöjlighet. Som vi framhållit bedriver vi i Sverige ett mycket aktivt politiskt arbete för att reducera användningen av kemikalier i trädgårdsproduktionen liksom inom jordbruksproduktionen i sin helhet och ett arbete för att så långt möjligt reducera riskerna med den användning som trots allt bedöms nödvändig. Sverige intar också internationellt en plats i frontlinjen för detta viktiga miljöarbete.

Såvitt vi också kunnat följa utvecklingen inom trädgårdsodlingen har näringen hittills på ett positivt sätt deltagit och engagerat sig i den anpassning av produktionen som politiken på detta område framtvingat. Det är emellertid uppenbart att detta krävt både investeringar och utökade manuella resursinsatser till ökade kostnader, vilka inte ännu drabbat våra konkurrentländer.

Som en naturlig följd av denna utveckling har trädgårdsodlingens produktionsituation blivit mer riskfylld och hotfylld med hänsyn till angrepp av svåra sjukdomar och skadegörare. Under bara den senaste femårsperioden har ett stort antal nya karantänsskadegörare kommit in i vårt land, och genom sin motståndskraft mot det begränsade antal bekämpningsmedel som numer finns att tillgå, blivit ett stort hot i odlingen.

Trädgårdsnäringens konkurrenssituation

Som ytterligare en följd av den ovannämnda kostnads- och produktionsutvecklingen har den svenska trädgårdsodlingens konkurrenssituation försämrats. För vissa branscher inom näringen är också framtidssituationen mycket oviss. Exempel på detta är bl.a. odlingen av tomater som nu, under tre efter varandra följande säsonger, fått vidkännas sjunkande priser i odlarledet. Samma förhållande har också gällt gurka, vitkål, äpplen och inte minst krukväxter. Till följd av konkurrenssituationen har trädgårdsnäringen haft en negativ realvärdetillväxt, mätt i producentledet, de senaste två åren.

Någon särskild kompensation i form av ett utökad tullskydd eller restriktiva tillämpning av de fytosanitära införselreglerna eller i en särskild finansiell form har inte givits trädgårdsodlingen för det försämrade konkurrensläget. Alltjämt gäller det förhållandet att Sverige i jämförelse med flertalet andra länder har ett mycket lågt importskydd för sin trädgårdsodling. Detta leder till att marknaden regelbundet utsätts för lågpriskonkurrens föranledd av vissa exportländers överproduktion, exportbidrag eller mer generellt av lägre produktionsomkostnader än vad som gäller för den svenska odlingen, som vi tidigare framhållit.

Under en lång följd av år har till riksdagen framförts yrkanden på att en

sådan översyn av trädgårdsnäringens tullskydd görs så att kompensation erhålls för de stöd- och subventionsordningar som tillämpas av andra länder. Någon sådan prövning av frågan har emellertid ännu inte skett. I stället har trädgårdsnäringen, utan att frågan prövats i ett större sammanhang, fått vidkännas att ensidiga tullåttnader gjorts för vissa exportländer som en svensk gest i de pågående GATT-förhandlingarna. Vi är medvetna om att de pågående GATT-förhandlingarna inte direkt ger utrymme för att höja tullar, men vi anser att det för trädgårdsnäringens del är viktigt att de fortsatta förhandlingarna liksom de inledda EG-EFTA-förhandlingarna inte utmynnar i att Sverige ensidigt avvecklar skyddet på detta område. Vi menar att riksdagen som sin mening för regeringen bör klargöra att varje tillfälle bör utnyttjas för att skapa likvärdiga konkurrensvillkor för den svenska trädgårdsnäringen.

Fruktodlingen, strukturåtgärder

Genom det beslut som riksdagen fattade hösten 1988 om att ersätta den kvantitativa importregleringen för äpplen och päron med tullar så förändrades de svenska producenternas villkor negativt.

Den svenska fruktodlingen är bl.a. av denna orsak i behov av stöd för strukturåtgärder. Detta gäller inte minst för att klara de röjningsåtgärder som krävs för ett förnyande av odlingen samt ett stöd för omställning av produktionen. Omställningen är föranledd av de ändrade importreglerna. Regeringens förslag ligger fast vid de beslutade 12,5 miljonerna under perioden 1989 till 1990. Vid förra årets behandling av denna fråga i riksdagen föreslog centerpartiet att ramen för röjningsbidraget skulle sättas till 25 miljoner. Utnyttjandet och behovet av medel för röjning av äldre fruktodlingar har visat att de avsatta 12,5 milj., som riksdagen på regeringens förslag beslutat om, är för lite. Centerpartiet föreslår att riksdagen beslutar ändra ramen till 25 miljoner. Vi förutsätter att medlen används till gamla bestånd för att förbättra näringens struktur. Det är enligt vår mening också angeläget att Lantbruksstyrelsen får i uppdrag att göra en utvärdering av hur röjningsbidraget använts, vilka odlare det är som slutat och hur situationen för fruktodlingen ser ut.

Trädgårdsnäringens energikostnader

Odling av trädgårdsprodukter i växthus betraktas som en s.k. energiintensiv produktion. För vissa odlingar utgör energikostnaden ända upp till 25 % av den totala produktionskostnaden. Till följd härav och av det förhållandet att många konkurrentländer starkt subventionerar energianvändningen inom växthusodlingen har den svenska odlingen en konkurrensnackdel.

Det är därför angeläget att lägga om energiförsörjningen även för trädgårdsnäringen. Forsknings- och utvecklingsarbete måste inriktas på att finna nya former för bl.a. uppvärmning av växthus.

Rådgivning inom trädgårdsodlingen

Riksdagen har beträffande stöd till trädgårdsodlingen bl.a. framhållit att detta fortsatt bör ske genom samhällets engagemang i forskning, försök och

rådgivning. Detta är en form av stöd som ges trädgårdsodlingen i flertalet andra och konkurrerande länder. För forsknings- och försöksverksamheten gäller emellertid det förhållandet att resurserna successivt skurits ner och att näringen själv förväntas ta ett motsvarande större ansvar för utvecklingsverksamheten. Alltjämt gäller att trädgårdsproduktion sker i ett stort antal mindre företag eller i enmansföretag utan möjlighet för det enskilda företaget att själv bära kostnaderna för denna verksamhet. Den heterogena företagsstrukturen och dess stora spridning över landet ger heller ingen möjlighet att på ett kollektivt och konsekvent sätt tillskapa resurser för detta. Inom trädgårdsodlingen saknas också det kooperativa förädlingsled och den förädlingsindustri som finns inom exempelvis jordbruket och som har möjlighet att själv bedriva sådan verksamhet eller har resurser att köpa denna tjänst av exempelvis Lantbruksuniversitetet.

Samma situation gäller för den statliga rådgivningen till den yrkesmässiga trädgårdsodlingen. Även här är företagen för små för att själva kunna bära en egen rådgivning. Många odlingsinriktningar är också så begränsade att de inte heller kollektivt har möjlighet att bära en full rådgivningskostnad. För dessa branscher är det statliga engagemanget en förutsättning för den fortsatta odlingen. Under senare år har en ökande andel av kostnaden för den statliga rådgivningen förts över på företagen själva genom att konsultationer debiteras dessa.

Genom ett beslut av riksmötet hösten 1989 har lantbruksnämnderna överförts till länsstyrelserna och den statliga rådgivningen för den yrkesmässiga trädgårdsodlingen fått nya huvudmannaskap. Den samordning av rådgivningen på rikspanet som hittills skett genom Lantbruksstyrelsens ledning och som inneburit att trädgårdsföretag, oavsett var dessa varit belägna i landet och vilken produktionsinriktning dessa har haft, har haft tillgång till rådgivningshjälp. Kännetecknande för den hittillsvarande rådgivningen har varit att rådgivningstjänsterna sammanhållits i tre större arbetsenheter vid lantbruksnämnderna i Stockholm, Malmö och Göteborg, varvid dessa rådgivningsenheter haft möjlighet att inrätta specialistfunktioner. Dessa har också haft ett arbetsområde över flera län. Denna ordning äventyras nu genom den delegering av huvudmannaskapet som sker till respektive länsstyrelse. Något närmare direktiv för hur en rikstäckande trädgårdsrådgivning skall kunna vidmakthållas har riksdagen inte lämnat.

I vår motion till propositionen om den samordnade länsförvaltningen framhöll vi vikten av att en klar målsättning uttalas för den statliga trädgårdsrådgivningen och att en särskild översyn av denna beställs av regeringen. Vi återupprepar detta krav och föreslår att en sådan utredning också prövar att med statsstöd överföra rådgivningen i näringens egen regi. Betydande samordningsfördelar skulle därvid kunna uppnås med den rådgivning som inom näringen byggt upp som komplement till den statliga rådgivningen.

Främjande av trädgårdsnäringen

Som det redovisas i propositionen så är efterfrågan av bidrag till trädgårdsnäringens främjande mycket stor. Det framgår också i propositionen att bidragets storlek varit oförändrat sedan 1982/83. Tilläggas kan att den träd-

gårdsnäringsutredning som avgav sitt betänkande 1982, som ett av sina många förslag, föreslog att detta anslag skulle räknas upp till 2 miljoner i stället för 900 000, som det var då. Någon sådan höjning av detta bidrag har alltså inte skett under alla dessa år, vilket är anmärkningsvärt. Nu föreslås en uppräknig med 300 000 kronor. Det är enligt vår mening alldeles för litet; det är rimligt att åtminstone nu uppfylla det förslag som utredningen lade 1982. Vi anser att det informationsarbete som görs för den svenska trädgårdsodlingen är viktigt, och därför föreslår vi att bidraget höjs till 2 miljoner kronor.

Parlamentarisk utredning

Mot bakgrund av vad vi här redovisat om förhållandena för den yrkesmässiga trädgårdsodlingen i landet och den förvärrade konkurrenssituationen för denna, anser vi det i hög grad motiverat att en ny statlig och parlamentarisk utredningsgrupp tillsätts för att utforma riktlinjer för den framtida politiken på detta område. Från centerpartiets sida nöjer vi oss inte med att, som tidigare år, enbart begära en utvärdering av den hittills förda trädgårdspolitikken utan anser att omständigheterna nu kräver att ett mer omfattande och framåtsyftande utredningsarbete görs. Ett väsentligt skäl till detta är de förhandlingar som nu sker inom GATT och mellan EFTA och EG. För trädgårdsnäringsn måste man förutsätta att resultatet av dessa kommer att ställa näringen i en helt ny och öppnare konkurrenssituation. Det är också nödvändigt att ett utredningsarbete kan inledas omgående och löpa parallellt med dessa förhandlingar för att eventuella åtgärder också skall kunna sättas in snabbt men också för att kunna lämna underlag för förhandlingsarbetet exempelvis i fråga om nödvändiga övergångs- och anpassningsbestämmelser för näringen.

Det finns också anledning att i ljuset av den nya jordbruks- och livsmedelspolitiken, vilken kommer att få återverkningar på trädgårdsodlingens område, se över näringens situation på detta sätt.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud mot import av trädgårdsprodukter som odlats på ett i Sverige ej tillåtet sätt,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet att skydda svensk trädgårdsodling mot sjukdomar och skadegörare, som kan komma med importerade produkter,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att skapa likvärdiga konkurrensvillkor för den svenska trädgårdsodlingen,
4. att riksdagen begär att regeringen i anslutning till förverkligandet av den nya länsförvaltningen skall göra en översyn av den statliga rådgivningen till trädgårdsnäringsn i enlighet med vad som anförts i motionen.

5. att riksdagen begär att regeringen skall tillsätta en parlamentarisk utredning för att utforma en ny trädgårdsnäringspolitik i enlighet med vad som anförts i motionen.

Mot. 1989/90
Jo224

6. att riksdagen beslutar att ramen för röjningsstödet till fruktodlingen skall höjas till 3,2 milj. kr. under budgetåret 1990/91 och höjning av ramanslaget till totalt 25 milj. kr. och ytterligare 0,8 milj. kr. skall anvisas till främjande av trädgårdsnäringsn. dvs. totalt 17 milj. kr. till anslaget B 6. Bidrag till trädgårdsnäringsn. rationalisering m.m.

Stockholm den 25 januari 1990

Karl Erik Olsson (c)

Lennart Brunander (c)

Stina Gustavsson (c)

Marianne Jönsson (c)

Birgitta Hambraeus (c)

Karin Starrin (c)

Sven-Olof Petersson (c)

Göran Engström (c)

